

www.merhabahaber.com

f facebook.com/akademiksayfalar

CİLT: 16 • SAYI: 12
13 NİSAN 2016 ÇARŞAMBA

Merhaba

gazetesinin her **Çarşamba**
okurlarına armağandır.

KADEMİK

Sayfalar

Hazırlayanlar: **M. Ali UZ – Serdar CEYLAN**
maluz@merhabagazetesi.com.tr • srceylan@hotmail.com

**OSMANLI DÖNEMİ
KONYA'NIN MEŞHUR
MÜFTÜLERİ**

ÖZEL SAYISI **1**

OSMANLI DÖNEMİ KONYA'NIN MEŞHUR MÜFTÜLERİ ÖZEL SAYISI ÜZERİNE

Osmanlı'dan günümüze, pek çok meşhur ilim adamı, makarr-ı ulema olan Konya'mızda müftülük yapma şerefine nail olmuştur. Onlar da, **“Şere-fü'l-mekân bi'l-mekin”** hikmetince, görevlerini hakkıyla ifa etmişlerdir.

Konya Müftülerimizle ilgili kaynaklar çok sınırlıdır. Bu nedenle pek çoğunun ismi bile henüz tespit edilememiş, görev yapan müftülerin tam bir listesi çıkarılamamıştır. Bu alanda en önemli başvuru kaynağı ise Av. Mehmet Ali Uz'un **“Konya Alimleri ve Velileri”**⁽¹⁾ isimli ansiklopedik eseridir. Ayrıca Konya Ansiklopedisi'nin ilgili maddeleri de yeni bilgiler ihtiva etmektedir.

Akademik Sayfalar olarak bu özel sayımızda Av. Mehmet Ali Uz'un **“Konya Alimleri ve Velileri”** isimli eserindeki bilgiler esas alınarak, meşhur müftülerimizden onbeşi tespit edilebildiği kadarı ile tanıtılmaya gayret edilmiştir.

Konya Büyükşehir Belediyesi Koyunoğlu Müzesi **“İkinci Sohbetleri”**nde, Konya İl Müftülüğü Aile ve Dini Rehberlik Bürosu işbirliği ile tertip edilen, **“Konya Müftülerini Tanıyor, Hatimlerle Anıyor” Paneli**⁽²⁾ için hazırlanan bu özel sayı-

mızda tanıtacağımız müftülerimiz:

- 1- Zekerriyya Efendi
(ö. 1016 h./1607 m.)
- 2- Nuh Efendi
(ö. 1070 h./1659 m.)
- 3- Seyyid Ahmet Efendi
(ö. 1109/1697)
- 4- Kara Halil Efendi
(ö.1170/1756)
- 5- Hacı İbrahim Efendi
(ö. 1177 h./1763 m.)
- 6- İsa Mahir Efendi
- 7- Eşenlerli Seyyid Ahmet Efendi
- 8- Eşenlerli Seyyid Abdurrahman Efendi
(ö. 1231/1816)
- 9- Eşenlerli Seyyit Mehmet Efendi
- 10- Bağlıcalıoğlu Hacı İbrahim Efendi (ö. 1243/1827)
- 11- Şehit Ahmet Efendi
(ö. 1248 h./1832 m.)
- 12- Abdülehad Mehmet Efendi
(ö.1264/1848)
- 13- Gezlevili Hacı Ahmet Efendi
(ö. 1265-66/1849-50)
- 14- Karahafızade Hacı Mustafa Muhtar Efendi (ö.1287/1870)
- 15- Karahafızade Abdurrahim Efendi (1828-1897)

Müftülerimizin çoğunun, bugün kabirleri yok olmuş, taşlarının bile nerede olduğu bilinmemektedir. Hepsini de rahmet ve minnetle anıyoruz.

(1) Mehmet Ali Uz, Konya Alimleri ve Velileri, Meram Belediyesi Kültür Yayınları, Konya 2013. (Uz, 2013)

(2) “Konya Müftülerini Tanıyor, Hatimlerle Anıyor” II. Panel 19 Mayıs 2015 Salı günü saat 20:30'da Konya Ticaret Odası Konferans Salonu'nda tertip edilmiştir. Osmanlı dönemi, Konya'nın ilk Müftülerinden, ilim ve maneviyat hayatına önemli katkıları bulunan Eşenlerli Müftülerin hayatı ve eserlerinin ele alındığı panel'in açılış konuşmasını Konya İl Müftüsü Prof. Dr. Ali Akpınar yapmış, Mehmet Ali Uz, Serdar Ceylan, Doç. Dr. Caner Arabacı ve Hasan Yaşar panelist olarak katılmıştır. Program İl Müftü Yardımcısı Saliha Bilgiç'in kapanış konuşması ve akabinde Merkez Başvaizi Dr. Abdurrahman Büyükkörükçü'nün yaptığı hatim duası ile son bulmuştur. III. Panel ise 9

Nisan 2016 tarihinde, Konya Büyükşehir Belediyesi Koyunoğlu Müzesi **“İkinci Sohbetleri”** kapsamında düzenlenmiştir. Bu panelde Mehmet Ali Uz, Ahmet Çelik ve Meram Müftüsü Sabri Kütükcü konuşma yapmıştır.

OSMANLI DÖNEMİ KONYA'NIN MEŞHUR MÜFTÜLERİ

Mehmet Ali UZ - Serdar CEYLAN

1- MÜFTÜ ZEKERİYYA EFENDİ (ö. 1016 H./1607 M.)

Asrının değerli âlimlerinden olan Zekerıyya Efendi'nin nereli olduğu ve hangi tarihte doğduğu malum değildir.

Bütün ilimleri tahsil etmiş, icazet almış ve zamanının bazı büyük âlimlerinin hizmet ve sohbetlerinde bulunmuştur. Fıkıh immindeki ihtisası sebebiyle 1012/1603 yılında Konya Müftülüğü'ne tayin edildi. Uzun yıllar tedris ve fetva ile meşgul oldu.

Uzun boylu olması sebebiyle, "**Uzun Zekerıyya**" namıyla meşhur olan Zekerıyya Efendi, bir İstanbul'a gidiş-gelişi sırasında, 1016/1607 yılı Zilkade ayında İstanbul'da vefat etti. Yerine, Burhan Efendi adında bir zat Konya Müftülüğü'ne tayin edilmişse de, kabul etmediğinden azledilmiştir⁽¹⁾.

2- MÜFTÜ NUH EFENDİ (ö. 1070 H./1660 M.)

Amasya'da doğdu. Hangi tarihte doğduğu bilinmemektedir. Babası da ulemadan Mustafa Efendi'dir. Tahsilini babasından ve zamanının âlimlerinden tamamlayan Nuh Efendi, bilhassa fıkıh ilminde yed-i tula sahibi olması dolayısıyla Konya Müftülü-

ğü'ne getirildi. Bir süre Konya Müftülüğü'nde bulunan Nuh Efendi, Konya Muftüleri'nin başta gelen isimlerindedir.

Daha sonra hemşehrisi Amasyalı Ömer Paşa, Mısır Valiliği'ne tayin olununca, Nuh Efendi'yi de beraberinde Mısır'a götürmüştür.

Beyrut'ta basılan Ukudu'l Cevher isimli kitapta, yüze yakın eserinden bahsedilmiştir.

Halveti tarikatına mensup olan Nuh Efendi, zamanın en meşhur fıkıh âlimlerindedir. 22 Zilkade 1070'te (30 Temmuz 1660) Kahire'de vefat etmiş ve Karrefe-i Kübra Kabristanı'na defnedilmiştir.

Risaletün fi El-fâzı'l-Küfür, Es-salâtü'r-Rabbaniyye, Madlai'l-Bedri fi Fezaili-Leyleti'l-Kadr, eserlerinden bazılarıdır⁽²⁾.

3- MÜFTÜ SEYYİD AHMET EFENDİ (ö. 1109/1697)

Konya'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. İlk tahsilini müteakip medrese tahsiline başladı ve zamanın hocalarından ders gördü. Genç yaşlarda İstanbul'a giden Seyyid Ahmet Efendi, Şeyhülislâm Minkarizade Yahya Efendi'nin (ö. 1088/1678)⁽³⁾ Üs-

(1) Veli Sabri Uyar, "Konya Bilginleri", Konya Mecmuası, Konya, S. 122-123, s. 14; Uz, 2013, s. 323.

(2) Veli Sabri Uyar, "Konya Bilginleri", S. 122-12, s. 1; Ömer Türker, "Nuh B. Mustafa", İslam Ansiklopedisi, C. 33, s. 230, 231; Uz, 2013, s. 323.

(3) Mehmet İpşirli, "Minkarizade Yahya Efendi", İslam

küdar'daki medresesine devam etti, ondan ders ve feyz aldı.

İlmî yeteneği sebebiyle Konya Müftülüğü'ne getirildi. 1106 H. yılında Diyarbakır payesine yükseldi. Sinop kadılığında da bulunan Seyyid Ahmet Efendi, daha sonra İstanbul'a gitti ve orada 1109/1697 M. yılında vefat etti. Âlim, fazıl bir zat olarak ün yaptı. Seyyid Ahmet Efendi'nin Nuh Efendi'den sonra Konya Müftülüğü'ne getirildiğini tahmin ediyoruz⁽⁴⁾.

4- MÜFTÜ KARA HALİL EFENDİ (ö.1170/1756)

Aslen Akvıranlı olan Kara Halil Efendi'nin hangi tarihte doğduğu ve kimlerde okuduğu bilin-

Nakiboğlu Camii.

Merhaba
Akademik Sayfalar

13 Nisan 2016 | 180

memektedir. Genç yaşlarında Konya'ya geldi ve burada okuyarak icazet aldı. Konya medresele-
rinde müderrislik yaptı ve bir süre de Konya Müftülüğü'nde bulundu.

Öğrencilerinden olduğu anlaşılan ve Konyalı şairlerden Ma'rifi'nin, onun hakkında yazmış olduğu uzun bir mersiyeden, Kara Halil Efendi hakkında bazı bilgiler edinilmektedir.

Mersiyeden onun, Konya müftüsü olduğunu, tedris ve fetvada tanınmış bir şahsiyet olarak kabul edildiğini, müderris olarak da pek çok öğrenci yetiştirdiğini, hattâ bazı telif eserlerinin bulunduğunu öğreniyoruz. Yine Ma'rifi'nin bu mersiyesinde tarih düştüğü şu beytinden onun, 1170 Hicrî, 1756 Milâdî yılında vefat ettiği anlaşılmaktadır⁽⁵⁾.

*Dedi tarih-i Ma'rifi harf-i mücevherle
Muadil fazlına Mevlâ makamın edesin
ma'mûr... Sene 1170*

Ma'rifi'nin uzun mersiyesinin onunla ilgili birkaç beyti şöyle:

*Edüp rihlet Halil Efendi kim ol müfti-i Konya
N'ola bu sûziş-i matemle olsa sineler tennûr*

*Bilâ şüphe feridü'l-asr idi tedris ü fetvada
İşae eylemişti ilm-i manend-i şüa-i hür*

*Ulûh-i cemmede sahip nisap idi o allâme
Memalikte kemalâtile olmuştu acep meşhur*

*Nice telife olmuştu muvaffak ol şerifü'z-zat
Hezarân müşkilâtın halli ile oldular me'cur.*

(5) Muzaffer Erdoğan, Ma'rifi'nin Şiirleri, Konya Der-
gisi, 1946 Temmuz-Ağustos, S. 93-94, s. 6-11; Uz,
2013, s. 324.

5- MÜFTÜ HACI İBRAHİM EFENDİ (ö. 1177 H./1763 M.)

Nakübü'l-Hac İbrahim Efendi, Konya'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Ahmet Fakih Mahallesi'nde bir cami⁽⁶⁾ ile 28 odalı ve iki dershaneli bir medrese yaptırdı. Sonradan bu medrese, **Nakıboğlu Medresesi**⁽⁷⁾ olarak ün yaptı.

Servet sahibi bir zat olan İbrahim Efendi, pek çok hayır ve hasenatta bulundu, yaptırmış olduğu cami, medrese ve çeşmeler için de pek çok mal vakfetti. Yaptırmış olduğu camide imamlık, medresede ise müderrislik yaptı.

Zamanının büyük âlim ve fâzıl şahsiyetlerinden birisi olan Hacı İbrahim Efendi, 23 yıl da Konya Müftülüğü'nde bulundu. Yaptırmış olduğu caminin güney tarafında medfundur. 1177 H. 1763 M. yılında vefat etmiştir.

Mehmet Önder Bey, medresenin yapım tarihini 1764 olarak gösterirse de⁽⁸⁾, merhumun kabir taşında da belirtildiği şekilde, vefat tarihinin H. 1177 M. 1763 olması dolayısıyla cami ve medresenin daha önce yapılmış olması gerekir.

İbrahim Efendi, caminin bitişiğinde iki kasr, bir hamam, iki ahır ve samanlık yaptırdığı gibi, 1155 H. yılında İçkaraaslan'da Müftü Çeşmesi'ni, aynı yılda Nakıboğlu Mahallesi'ndeki çeşme ile Ahmet Dede Mahallesi'ndeki çeşmeyi yaptırmıştır.

Cami görevlilerinden birinin

bize naklettiğine göre, bugün caminin batısında bulunan İbrahim Efendi ve yakınlarına ait kabir taşları, caminin kiblesindeki kabristandan getirilmiştir. Burası sonradan yeşil alan hâline getirilmiştir.

Arabacı, "Osmanlı Dönemi Konya Medreseleri" isimli eserinde Nakıboğlu vakıfları ile ilgili olarak geniş bilgi vermektedir. Vakıflarından görevliler dışında medrese öğrencilerine de küçük hizmetler karşılığında burs mahiyetinde günde 2 akça ödenmektedir⁽⁹⁾.

6- MÜFTÜ İSA MAHİR EFENDİ

Konya'da doğdu. Babası Alâeddin Cami Hatibi Mehmet Efendi'dir. Mehmet Efendi de Konya'nın tanınmış âlimlerindedir. İsa Efendi'nin doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir.

Sıbyan mektebini bitirdikten sonra, medrese tahsilini babasından ve zamanın ilim adamlarından tamamladı ve icazet aldı.

Nakıboğlu Camii.

(6) Yaşar Erdemir, "Nakıboğlu Camii", Konya Ansiklopedisi, C. 7, s. 53, 54.

(7) Caner Arabacı, "Nakıboğlu Medresesi", Konya Ansiklopedisi, C. 7, s. 55, 56.

(8) Mehmet Önder, Konya Maarifi Tarihi, Konya 1952, s. 11.

(9) Caner Arabacı, Osmanlı Dönemi Konya Medreseleri, Konya 1998, s. 349. Ayrıca bknz: İbrahim Hakki Konyalı, Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi, Konya 1964, s. 463; Mehmet Önder, Konya Maarifi Tarihi, Konya 1952, s. 11.

Şerafettin Camii ve ön planda Ziyaiye Medresesi.

İlm-i fıkhıta ihtisas sahibi olan İsa Efendi, müderris olarak pek çok talebe yetiştirdi ve İslâmî ilimlerin yayılmasında büyük hizmeti geçti. Bir süre de Konya Müftülüğü'nde bulundu. İnce Minare Medresesi'nde de müderrisliği vardı. Konya müftülerinin çoğu, İnce Minare veya Karatay Medresesi müderrisleri arasından tayin edilmiştir. Hattatlığı babasından tahsil eden İsa Mahir Efendi, aynı zamanda da dönminin ünlü hattatlarından dır.

Âlim, fâzıl, züht ve takva sahibi bir zat olan İsa Mahir Efendi'nin, nerede metfun olduğu bilinmemektedir. 1807 Milâdî yılı civarında vefat ettiği, yazmış olduğu bir eserinden anlaşılmaktadır. İsa Mahir Efendi'nin, H. 1222 yılında birçok risale yazdığı bilinmektedir.

İsa Mahir Efendi'nin, Eşenler'li Seyyid Ahmet Efendi ile Köse Abdurrahman Efendilerden önce müftülük yaptığı tahmin edilmektedir⁽¹⁰⁾.

(10) Mehmet Önder, Konya Maarifi Tarihi, Konya 1952, s. 11; Veli Sabri Uyar, Hattatlar Armağanı, Konya Mecmuası, S.116, s. 60.

7- MÜFTÜ EŞENLERLİ SEYYİD AHMET EFENDİ

Seyyid Mehmet Efendi'nin büyük oğlu ve meşhur "Köse Müftü" namıyla maruf Abdurrahman Efendi'nin ağabeyidir.

İlk tahsilini Konya'da yaptı, tahsilini, Karaağaç'ın meşhur âlimlerinden Müftü Rüştü Ahmet Efendi'den tamamladı ve ondan icazet adı.

Son derece zeki bir insan olan Ahmet Efendi, bütün İslâmî ilimleri yedi sene gibi, kısa bir süre içerisinde tamamlamış ve hocasını vereceği dersler için, geceleri onu hazırlanmaya mecbur etmiştir. Bu bir dehanın açık ifadesi değil midir?

Zekâsı yanında kudretli bir âlim olan Seyyid Ahmet Efendi, kemaliyle de mümtaz bir şahsiyet olarak ün yapmıştır. Konya'nın yeniden makarr-ı ulema olmasında ilk hizmeti geçen müderrislerin başında gelir. Konya'da yüzlerce talebe yetiştirmiş ve icazet vermiştir.

Seyyid Ahmet Efendi'nin doğum ve vefat tarihleri belli değildir. Merhum, Alâeddin Camii'nin kuzeyindeki bahçede medfunur. Kabir taşları 1927 yılında kaldırılmıştır.

İcazet alıp Konya'ya döneceği zaman, elini öpüp duasını almak için, hocasının hanımının yanına vardığında, Ahmet Efendi'ye şöyle der:

"- Yedi sene Hoca Efendi senin yüzünden ders hazırlayacağım diye geceleri sabahlara kadar uykusuz kaldı. Bu süre içerisinde bana iltifat etmediği gibi, yanıma da hiç gelmedi. Sana hakkımı helal etmeyecektim, ama görüyo-

rum ki, büyük bir âlim ve insan-ı kâmil oldun. Onun için hakkımı helâl ediyorum.”

Seyyid Ahmet Efendi'nin hocası olan Rüştü Ahmet Efendi de aslen Konyalıdır. Babası Sille'den Karaağaç'a hicret etmiştir. Neseben silsilesi İmam Bağavi'ye dayanır. Nakşibendi tarikatındandır. Hadim Müftüsü Mehmet Emin Efendi'nin talebesidir. 1836 yılında müftü iken Karaağaç'ta vefat etti. Bina Şerhi Esas, İsa Goci Şerhi gibi birçok risalesi vardır⁽¹¹⁾.

Seyyid Ahmet Efendi'den sonra, bu aileden iki değerli müftü daha çıkmıştır.

8- KÖSE MÜFTÜ EŞENLERLİ SEYYİD ABDURRAHMAN EFENDİ (ö. 1231/1816)

Hadim'in yetiştirdiği çok değerli ilim adamlarımızdan birisidir. Babası ulemadan Seyyid Mehmet Efendi'dir. İlk tahsilini

babasından yaptı ve icazetini de ondan aldı.

Konya Müftüsü olan büyük kardeşi Ahmet Efendi'nin vefatı üzerine, Konya Müftülüğü'ne getirildi. “Köse Müftü” namıyla maruftu. Büyük Hadimi Hazretleri'nin kız kardeşinin oğludur.

Mevlâna Dergâhı postnişinlerinden Pir Hüseyin Çelebi'nin yaptırmış olduğu Kapu Camii'nin 1811 yılında yıkılması üzerine, Abdurrahman Efendi, camii yeniden yaptırmış ve cami için 29 bab da dükkân vakfetmiştir.

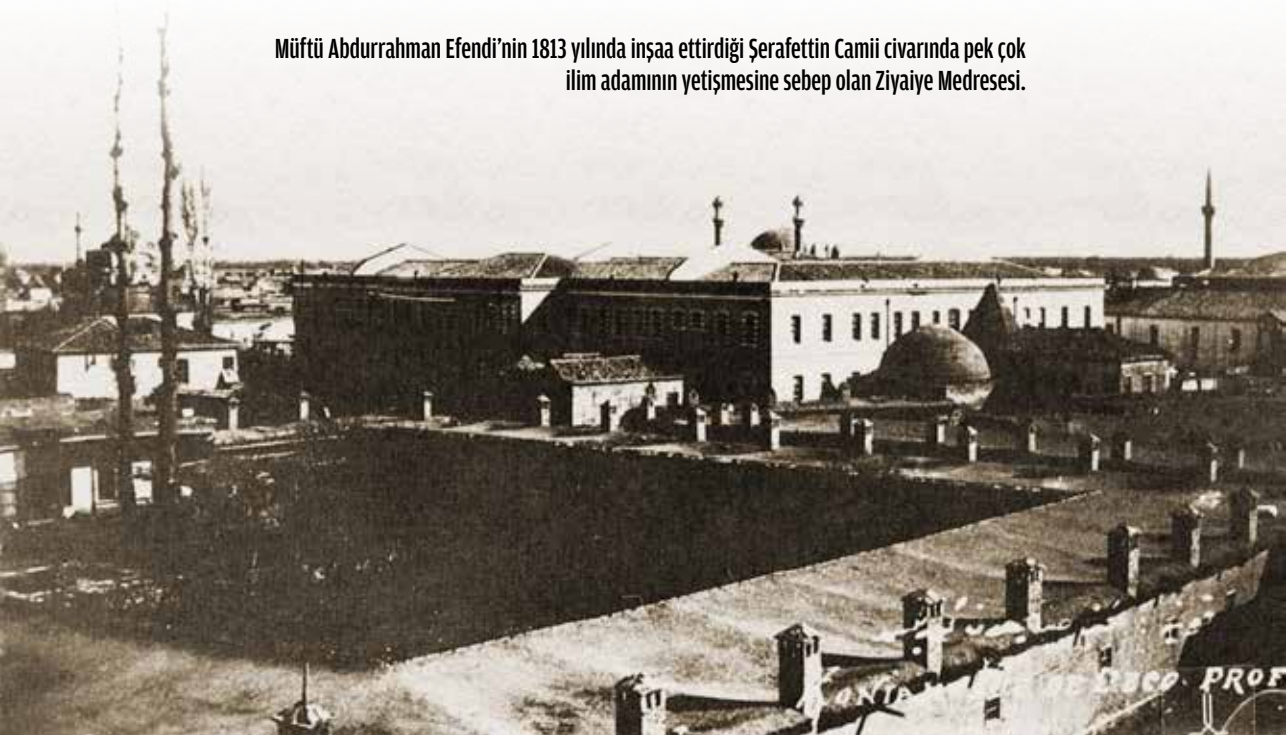
Konya'dan Meram'a kadar kaldırım yaptıran da bu zattı. O günün şartlarında bu, az hizmet değerlidir. Nakıbü'l-Ulema olan merhumun yaptırmış olduğu eserlerden, onun varlıklı bir zat olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Abdurrahman Efendi, ayrıca 1813 yılında Şerafettin Camii civarında pek çok ilim adamının yetişmesine sebep olan **Ziyaiye Medresesi**'ni⁽¹²⁾ de yaptırarak,

(11) Osmanlı Müellifleri s. 1/428; Veli Sabri Uyar, Konya Bilginleri, S. 125-126. s. 30

(12) Caner Arabeci, “Ziyaiye Medresesi”, Konya An-

Müftü Abdurrahman Efendi'nin 1813 yılında inşa ettirdiği Şerafettin Camii civarında pek çok ilim adamının yetişmesine sebep olan Ziyaiye Medresesi.

Konya müftülerinden Eşenlerlize Seyit Ahmet Efendi, Seyit Abdurrahman Efendi ve Seyit Mehmet Efendi'nin defnedildiği Konya Aladdin Camii'nin kuzey avlusundaki hazirenin 20. yüzyılın başındaki fotoğrafı.

medreseye 9 dükkân vakfetti.

1231 H. 1816 M. yılında vefat etti ve Alâeddin Camii'nin kuzey tarafındaki bahçeye defnedildi⁽¹³⁾.

İbrahim Hakkı Konyalı, Konya Tarihi isimli eserinde Kapı Camii'nden bahsederken, camiinin ikinci banii olan Köse Müftü'den de söz açar ve "Şehit Ahmet Efendi isminde bir de kardeşi vardır." der⁽¹⁴⁾. Hâlbuki bu Şehid Ahmet Efendi Abdurrahman Efendi'nin kardeşi değildir.

Abdurrahman Efendi 1816 yılında vefat ettiği halde, Şehit

Ahmet Efendi, 1832 yılında vefat etmiştir. Bu sebeple Şehit Ahmet Efendi'den sonra onun yerine müftü olması mümkün değildir. Konyalı'nın bu sülâle ile ilgili olarak verdiği şeceredeki, Şehit Ahmet Efendi isminin Seyyit Ahmet Efendi olarak değiştirilmesi gerekir. Bu aile büyük Hadimi Hazretleri'nin kız kardeşlerinden geldiği halde, Şehit Ahmet Efendi, Hâdimi'nin oğlu Abdullah Efendi'nin oğludur.

9- MÜFTÜ EŞENLERLİ SEYYİT MEHMET EFENDİ

Konya Müftüsü Eşenlerli Seyyid Ahmet Efendi'nin oğludur. Bütün İslâmî ilimleri babası Ahmet Efendi ile amcası Müftü Seyyid Abdurrahman Efendi'den tahsil etti ve icazetini babasın-

siklopedisi, C. 9, s. 191-193.

(13) İbrahim Hakkı Konyalı, a.g.e. s. 410-411; Mehmet Önder, Mevlâna Şehri Konya, 245; Mehmet Önder, Konya Maarif Tarihi, s. 44; Veli Sabri Uyar, Konya Bilginleri, S. 125-126, s. 31; Mehmet Önder, "Kapu Camii", Konya dergisi, S. 131-132, s. 1.

(14) İbrahim Hakkı Konyalı, Konya Tarihi, s. 410, 411.

dan almıştır.

Amcasının kızı Meryem Hanım'la evlenmiş ve İhtiyareddin Mahallesi'nde oturmuşlardır. Amcası Köse Müftü Abdurrahman Efendi'nin vefatı üzerine, müftü oldu. Pek çok talebe yetiştirdi. İlmî yeteneğe sahipti. Son derece açık sözlü, kimseden çekinmeyen cesur bir zat olduğu rivayet edilir. Oğlu Süleyman Efendi de tanınmış müderrislerdendir⁽¹⁵⁾.

Veli Sabri Uyar, bu aile hakkında pek haklı olarak şunları söyler: " O sülâle, dad-ı Hak olarak hep vefret-i fikir, kesret-i zekâ sahipleri idi. Kuvvet-i hafıza ile beraber kudret-i ilmiyeye sahipti."⁽¹⁶⁾

Mehmet Efendi'nin de vefat tarihi bilinmemektedir. Babası ve amcasının yanında Alâeddin

Camii'nin kuzeyinde metfundur.

Kabirler ve kabir taşları bir milletin tapu senetleri gibidir. Bu sebeple Türk İslâm düşmanları girdikleri her yerde, kabir taşlarını yok etmeye çalışmışlardır. Moğollar da âdetleri gereği istilâ ettikleri yerlerde kabristanları tahrip edip kabirleri açmışlardır. Osmanlı'nın hâkim olduğu çok yerde bugün, kabirlerden eser kalmamış gibidir. Aynı şeyi biz de yanlış bir icraatla Cumhuriyet'in ilk yıllarında yaptık. Pek çok kabristanı kaldırmakla kalmadık, kabir taşlarını bile muhafaza edemedik. Diğer kabristanlarda olduğu gibi, Alâeddin Camii bahçesinde metfun pek çok ulema ve tarihi şahsiyetlerin kabir taşlarının nerede olduğu bilinmemektedir. Kabir taşları, 1927 yılında yerlerinden kaldırılarak yok edilmiştir.

(15) İbrahim Hakkı Konyalı, a.g.e., s. 411; Veli Sabri Uyar, Konya Bilginleri, S. 125-126, s. 31.

(16) Veli Sabri Uyar, Konya Bilginleri, S. 125-126, s. 31.

**10- MÜFTÜ
BAĞLICALIOĞLU HACI
İBRAHİM EFENDİ
(ö. 1243/1827)**

Aksaray'ın Eşmekaya ve Eskil Köyleri arasında küçük bir köy olan Bağlıca'da dünyaya geldi. Babası da ulemadan Hacı Hafız Mehmet Efendi'dir. İlk tahsilini babasından alan İbrahim Efendi, zamanının ünlü bilginlerinden de okuyarak icazet aldı. Fakat hocalarının kimler olduğu tespit edilemedi.

Şehit Ahmet Efendi'nin kayınpederi olan İbrahim Efendi, bir süre de Konya Müftülüğü'nde bulundu. Âlim, fâzıl bir zat olan Hacı İbrahim Efendi, 1243 H. 1827 Milâdî tarihinde vefat etti ve Musalla Mezarlığı'nda babasının yanına defnedildi⁽¹⁷⁾.

Müftü Şehit Ahmet Efendi'nin Hadim'deki kabri.

(17) Veli Sabri Uyar, Konya Bilginleri, S.124-125, s. 31; M. Ali Uz, "Bağlıcalıoğlu Hacı İbrahim Efendi", Konya Ansiklopedisi, C. 2, s. 18; Mahmut Sural, a. g. dizi yazı, 18 Ekim 1975.

Kabir taşı kitabesi şöyledir:

*Hüve'l- Hallaku'l Bakî
Koca Müftü gibi bir fâzıl-ı dana fenni
Her fununa âşinâ tahrir idi çün
Geçti niyazdan Allah bes baki heves
Müpteda-i ve müntehada mercii ileyhi'l-
emr
Duydu Rağıp rihletin düştü tarihine
Hacı İbrahim Efendi rahmetullahi aleyh
Bağlıcevî zadenin ruhuna Fatiha 1243*

**11- MÜFTÜ ŞEHİT AHMET
EFENDİ
(ö. 1248 H./1832 M.)**

Büyük Hâdimî Hoca'nın oğlu, "Sarı Müftü" namıyla maruf Abdullah Efendi'nin oğludur. Annesi, büyük bilgin Ebu Naim Ahmet Hâdimî'nin kızı Mediha Hanım'dır. Hadim'de doğmuştur.

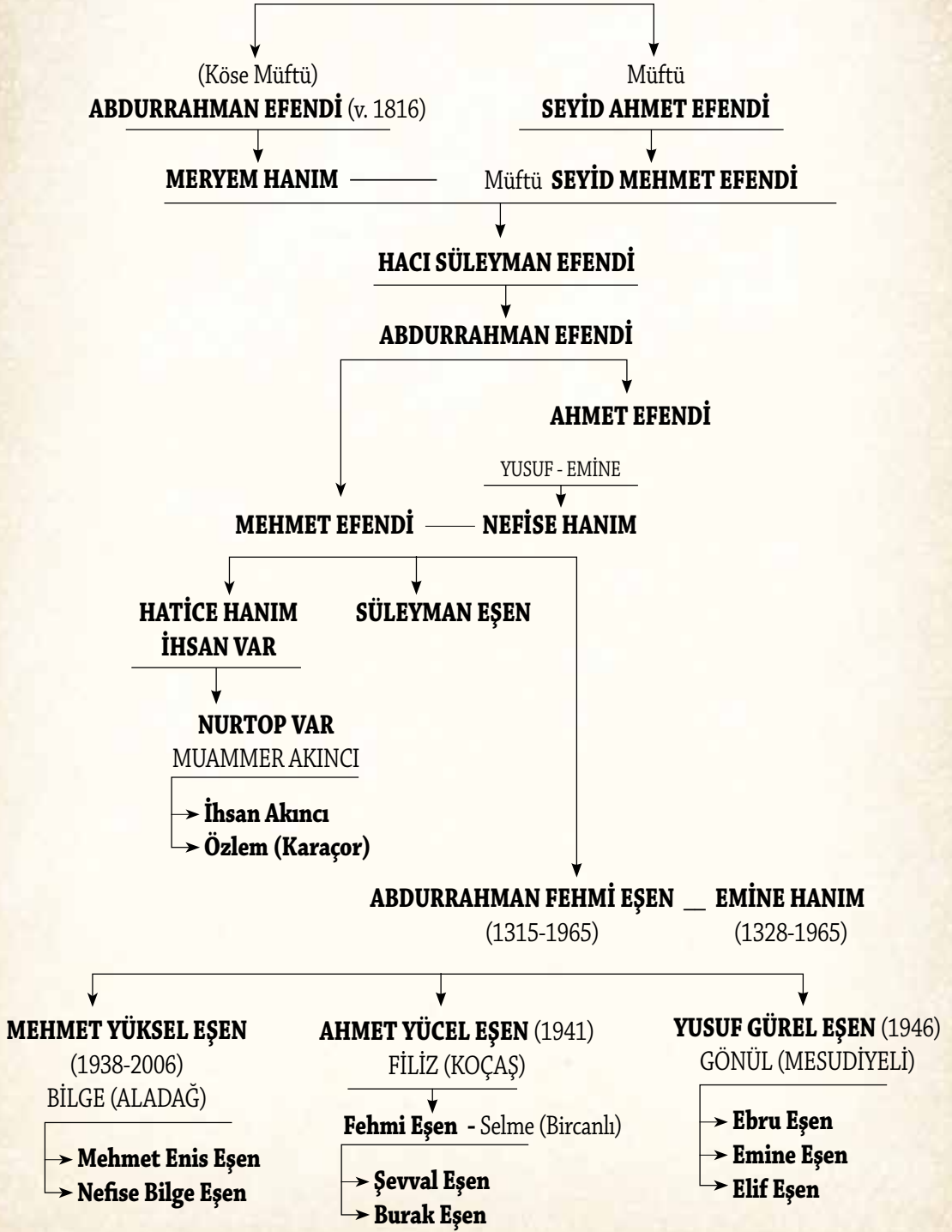
İlk tahsilini Hadim'de yaptıktan sonra, 1808 yılında tahsilini tamamlamak için İstanbul'a gitti, 1820 yılına kadar on bir yıl İstanbul'da kaldı. Tahsilini tamamlayıp icazetini aldıktan sonra, Konya'ya döndü. İstanbul'da hocası "**Ayaklı Kütüphane**" namıyla maruf Antaî Mehmet Efendi'dir.

Konya Müftüsü Bağlıcalı İbrahim Efendi'nin kızı ile evlenmiş ve Konya'da bulunduğu sırada Ziyaiye, İrfaniye ve Kadızade medreselerinde müderrislik yaptı. Konya'nın İslâmî ilimler merkezi haline gelmesinde büyük hizmeti geçen ulemanın başında gelir. Kayınpederinin vefatı üzerine 1827 yılında Konya Müftülüğüne getirildi.

Büyük kardeşi Hadim Müftüsü Hacı Mehmet Efendi'nin vefatı üzerine de Konya Müftülüğü'nü bırakarak Hadim'e müftü ola-

EŞENLERLİ

HACI SEYYİT MEHMET EFENDİ

rak gitti.

Hadim'de Konya'da olduğu gibi, talebe yetiştirmeye devam etti ve binlerce talebeye icazet verdi. Türkiye'nin dört bir yanından gelen öğrencileri yetiştirmekle kalmadı, onların yatılı olarak bütün ihtiyaçlarını da karşıladı.

Hakkında fetva verdiği bir şahıs tarafından öldürüldü. Şehit Ahmet Efendi denmesi bu yüzdendir. Evliyadan, kerim bir zat olduğuna inanılır ve hakkında pek çok hatıra anlatılır. Şehit edilmeden önce birisi Ahmet Efendi'ye:

"- Hakkında fetva verdiğiniz falan adam sizi öldürecek!" demesi üzerine;

"- Bırakın öldürsün! Onunla altı ay sonra Allah huzurunda hesaplaşırız!" der. Gerçekten de katili, altı ay sonra kanserden ölür.

Öldürüleceği gün de, uzun uzun şehitliğin Allah katındaki derecesinden bahseder ve bu konuşmadan sonra, dışarı çıkınca şehit edilir.

Gerek Konya ve gerekse Hadim'de çok sevilen bir insan olan Ahmet Efendi, aynı zamanda devrinin ünlü hattatlarından.

Şehadeti, 1248/1832 dir. Hadim'de büyük babasının yanında metfundur.

Meşhur hattatlarımızdan olan Şehit Ahmet Efendi, hattatlığı, İstanbul'un güzide hattatlarından öğrenmiştir. Sülüs, talik ve nesih yazan Ahmet Efendi'nin bir eseri, Yusuf Ağa Kitaplığı'ndadır⁽¹⁸⁾.

Kabir taşı kitabesi şöyledir:

*Bahr-i ulum içre muhakkik-i fazıl-ı devri
zaman*

*Serteser neşri nüması olmuştur rayegân
Züht ü takva ile meşhur nesl-i pâk-i Hadîmî
Emri Hak'dan irdi rutbe-i şahadet nâgehân
Manzar-ı esran Mevlâ olduğyçün ol hemân
Yâr idindi Seyyid-i âşîyan hem
peygamberân*

*Rihlet iddikte bekaya rahmetullahı aleyh
Vehbiya tarihim Ahmet Şakir dürrü yetimi
Ruhuna ihsan eden fatiha olsun şadumân
1248/1832*

Şehit Ahmet Efendi'nin kabir taşı kitabesini ilk baskı için Hattatlar Armağanı'ndan almıştım. Hadim'e gittiğimde kitabenin; "Fazl-ı ilmiyle muhakkik fâzıl-ı zaman" mısraının "Bahr-i ilm içre muhakkik-i fazıl-ı devri zaman" şeklinde olduğunu gördüm. Aradaki farkın okuma hatasından mı, yoksa dizgi hatasından mı kaynaklandığını bilemiyorum.

12- MÜFTÜ ABDÜLEHAD MEHMET EFENDİ (ö.1264/1848)

Aksaray'ın Eskil Köyü'nde doğan Abdülehad Efendi, ilk tahsilini memleketinde yaptıktan, sonra Aksaray'a gitti. Orada zamanın ünlü bilginlerinden Hacı İbrahim Efendi'nin derslerine devamlı ondan icazet aldı. Tahsilini ilerletmek için oradan Hadime geçen Abdülehad Efendi, Hâdimîzade Numan Efendi'den de bazı fen ilimleri tahsil etti ve bir icazet de ondan aldı. Bundan sonra Konya'ya gelen merhum, Nakiboğlu Medresesi'ne müderris tayin edildi.

(18) Caner Arabacı, a.g.e. s. 296; Numan Hadimioğlu, Hadim ve Hadimliler, Ankara 1983, s. 122; Veli

Sabri Uyar, Hattatlar, S. 125-126. s. 31; Mahmut Sural, a.g. dizi yazı, 27 Eylül 1975.

Abdülehad Efendi'nin Konya eğitim tarihinde önemli bir yeri vardır. Memlekete birçok öğrenci yetiştirdi. Öğrencilerinin çoğu müderris ve müftü payesine ulaştı.

Bir süre Konya müftülüğünde bulunan Abdülehad Efendi, bir ara da Sultan Selim Camii'nde vaizlik görevinde bulunduğu gibi bu camide de ders okuttu. Ulema arasında Dar'ül-Hilafe Müderrisi (İstanbul payesi) diye tanındı.

Abdülehad Efendi, depdebe ve ihtişamı seven bir insandır. Hükümet veya başka bir yere giderken katırına binip yanına da birkaç uşak almış.

Nakşibendi tarikatına mensup olan Abdülehad Efendi, 1264-1848 tarihinde vefat etti. Mevlâna Dergâhı Haziresi'nde metfun olup, **kabir taş kitabesi şöyledir:**

*Menba-i ilmi ilâhî, fâzıl-ı dana idi,
Hâdimi şeri Muhammed, tâlib-i Mevlâ idi
Mukteda-yı ehl-i sünnet, varis-i hayrül-beşer
Namuna Abdülehad o şerhi ta molla idi
Yandınp dü sad چراغ Müfti-i zibâ idi
Geldi hatiften nida-yı ircü 'ye râm olup
Verdi cânın Hakk'a dil bir derb-i bi hemtâ idi
Müfti-i lafz-ı gariba nave-i feyz-i tarih o
Fatiha hân hem ziba ihsan bu râ'nâ idi. 1264*

İçelli Şeyh Mehmet Sadık Efendi, Şeyh Ahmet Efendi, meşayıhten meşhur Kalender Efendi, meşayıhten H. Mehmet Efendi, Müftü Kafalızade Mehmet Said Efendi ile Müftü Karahafız-zade Hacı Mustafa Efendi, merhumun talebelerinden bazılarıdır. Merhumun Mev'iza-i Hase-ne isimli bir telif eseri vardır⁽¹⁹⁾.

(19) Caner Arabacı, a.g.e., s. 353, Mehmet Ali Uz,

Müftü Abdülehad Efendi'nin verdiği bir icazetin son sayfası.

13- MÜFTÜ GEZLEVİLİ HACI AHMET EFENDİ (ö. 1265-66/1849-50)

Hadim'in Korualan (Gezlevi) Köyü'nde 1201 H. 1789 M. yılında doğdu. İlk tahsilini Hadim'de yapan Ahmet Efendi, daha sonra Kayseri'ye gitti, oranın ünlü bilginlerinden okuyarak icazet aldı.

Konya'da Devle Mahallesi'ne yerleşen Ahmet Efendi, malumatını genişletmek için Konya müftülerinden Abdullah Vahdi Efendi ile birlikte Kilis'e gitti ve orada Hoca Abdullah Efendi'den mantık ve adab okudular. Merhum, Konya'ya dönüşünde Gilisralı Hoca'nın Küçük Daire adındaki medresesine müderris tayin edildi. Burada pek çok öğrenci yetiştirdi. Aslında bu medrese Şems Mahallesi'nde Küçük Daire adıyla faaliyette iken sonradan harap olmuş, 1874 tarihinde Gilisralı Osman Efendi tarafından yeniden inşa edilmişti. Hacı Ahmet Efendi'nin bu medresede müderrisliği 1874 tarihinden çok önce- dir. Onun vefat tarihi bunu açık-

"Abdülehad Mehmet Efendi" Konya Ansiklopedisi, Konya 2010, s. 18; Selçuk Es, Büyük Konya Ansiklopedisi, Anadolu'da Hamle, 24 Haziran 1968; Veli Sabri Uyar, Konya Bilginleri. S. 127-128, s. 13; İcazetnameiler.

ça ortaya koymaktadır.

Müftü Abdülahad Efendi'nin vefatı üzerine, arzu etmediği halde Konya Müftülüğüne getirildi. Bir seneye yakın bir süre müftülük görevini ifa ettikten sonra Hacc'a gitti. Hac görevini ifayı müteakip Medine-i Münevvere'ye geldikten sonra, Ravza-i Mutahhara'da o mübarek belde de kalması için duada bulundu. Duası kabul edilen bu melek huy-lu âlimimiz bir süre sonra hastalanarak, 1849-50 yılında vefat etti.

İlim ve fazileti, züht ve takvasıyla meşhur olan merhum, Gezelevili Hoca lakabıyla şöhret yapmış ve halk tarafından çok sevilmiştir. Hadimlilerin Müderris Ahmet Efendi diye andığı bu müftümüz Hadim'in yetiştirdiği ünlü bilginlerdendir⁽²⁰⁾.

14- MÜFTÜ KARAHAFIZZADE HACI MUSTAFA MUHTAR EFENDİ (ö.1287/1870)

Konya'nın tanınmış ve köklü ailelerinden birine mensup olan Hacı Mustafa Efendi, müderrislerden Hacı Arif Efendi'nin oğludur. Doğum yeri Konya olup, hangi tarihte doğduğu bilinmemektedir. Dedeleri Seydişehir'den gelip Konya'ya yerleşmişlerdir.

Meşhur Kırkağaçlı Hacı Süleyman Efendi ile Konya Müftülerinden Abdülahad Efendi'nin rahle-i tedrisinde yetişti ve bir süre de Konya Müftülüğü'nde bulundu. Karahafız unvanıyla anıldı.

Mustafa Efendi, Hacı Hasan

(20) Hadimioğlu, a.g.e. s. 135; Arabacı, a.g.e. s. 305: Uyar, Bilginleri, S. 127-128 s. 14.

Camii bitişiğinde bulunan Fethiye Medresesi'nin zamanla harap olması üzerine, bu medreseyi tamir ettirerek müderrisliğini üstlendi ve Medresenin müderrisliği 1255 h./1839 yılında kendisine tevcih edildi.

Sonradan Mustafa Efendi'nin çocukları Abdurrahim ve Hacı Ahmet Efendiler tarafından eski Ticaret Odası Binası'nın yerinde bulunan Kürkçü Hamamı'nın arsası ile Fethiye Medresesi birleştirilerek Karahafız Medresesi adıyla anılan medreseyi inşa ettiriler.

Hacı Mustafa Efendi, tedris hayatında pek çok öğrenci yetiştirerek icazet verdi ve uzun yıllar Sultan Selim camiinde halka vaz ve nasihatlerde bulundu. Merhumun zamanın meşhur hatiplerinden olduğu rivayet edilir⁽²¹⁾.

01 Recep 1283/1866 tarihli bir mazbata, Karahafız Mustafa Efendi'ye dersiamlık cihetinin tevcihi ile ilgilidir.⁽²²⁾

Âlim, fâzıl ve hafız-ı Kur'ân olan Mustafa Efendi, 1287 H. 1870 M. yılında vefat etti ve Mevlâna Dergâhı Haziresi'ne defnedildi. Kabir taşı kitabesinden de anlaşılacağı üzere Hacc-ı Ekber'e tesadüf eden bir dönemde hac görevini ifa etti.

Üçler kabristanında yapmış olduğumuz araştırmalar sırasında, merhumun kabir taşını, diğer aile fertlerinin metfun bulunduğu yerde buldum. Mevlâna Dergâhı haziresindeki kabir taşları kaldırılırken bu taşın da Üçler

(21) Arabacı, a.g.e. s. 252; Önder, Maarif, a.g.e.s. 47; BOA, 01/R/1283, Dosya No: 722, Gömlek No: 8, Fon Kodu; MVL; Uyar, Bilginler, S. 127-128. s. 15; Sural, a.g.dizi yazı, 18 Ekim 1975.

(22) Aile hakkında başka bir belge ise; 13.S.1325 tarihli İzmir Paye-i Mücerredî tevcihi hakkındadır

Mezarlığı'na getirildiği anlaşılmaktadır.

Torunları, bizim de mahallemiz olan Kalecik Mahallesi'nde ailenin adını taşıyan Karahafız Sokak'da otururlardı. Evleri, yıkılan medreselerinin kiblesinde idi. Medrese ile aralarında Veli Beylerin evi bulunuyordu⁽²³⁾.

Kara Hafızzade Mustafa Efendi'nin talebeleri içerisinde birçok kadı, müftü ve ilim adamı mevcut olup, ölümünden sonra da yeri boş kalmamış, yerine oğlu Hacı Abdürrahim Efendi geçmiştir.

Kabir taşı kitabesi şöyledir:

Küllü nefsin zâikatülmevt

Hamil-i Kur'ân-ı yezdân eşrâf-ı ümmet bu ya
Vâris-i şer'i Muhammed nasih-ı millet bu ya

Kavl-i sâdık fi'li hâlis âlim-i nâyâp idi

Hâsıl-ı vaktin feridi nâme-i şevket bu ya

Neşredip hadden efsûn verdi icazet ehline

Hacc-ı ekber oldu ya hû hüsn-i izzet bu ya

Geldi hatiften midâ-yı irci emrin tutup

Rûhu Rahman'a teslim â'zam-ı devlet bu ya

Hazret-i Monla'ya geldikte oku bir Fatiha

Ruhuna bahşet azizim efdal-i haslet bu ya

Fevz-i Hak'la mevtine tarih düştü lafz-ı arûb

Kabrini nur ile ya Rab hâfiz-ı sûdet eyle.

15- MÜFTÜ KARAHAFIZZADE ABDURRAHİM EFENDİ (1828-1897)

Konya'mızın yetiştirmiş olduğu değerli müderris ve müftülerimizden birisi de Abdürrahim Efendi'dir. 1828 yılında Konya'da doğdu. Babası Kara Hafız Mustafa Efendi'dir. Tahsilini babasından ve zamanının müderrislerinden tamamlayan Abdürrahim Efendi, kendi medreselerinde (Karahafız Medresesi) müderrislik yaptı ve pek çok talebe yetiştirdi.

**Müftü Karahafızzade Hacı Mustafa Muhtar Efendi
(Ö.1287/1870)**

Konya Naipliği'nde, Konya Müftülüğü'nde, Şer'iyye Mahkemesi Reisliğinde bulundu. Nişan-ı Osmanî sahibi idi. Kadınhanlı Hacı Hüseyin Efendi'nin müftülüğü zamanında Abdürrahim Efendi'nin de Hakim-i Şer'i görevinde bulunduğu anlaşılmaktadır.

Konya Müftülüğü'nün boşalması üzerine Konya Müftülüğü'ne Kürelizade Hacı Kadri Efendi adında bir zât tayin edilirse de, Abdürrahim Efendi'nin müracaatı üzerine Kadri Efendi ikna edilerek, Konya Müftülüğü'ne Abdürrahim Efendi'nin tayini yapılır. Vefat tarihinden Abdürrahim Efendi'nin iki yıl kadar Konya Müftülüğü'nde bulunduğu tahmin edilmektedir. Abdürrahim Efendi'nin 1314 H/1896 M. yılı Salnamesi'nden Musile-ı Sahn rütbesine yükseltildiği anlaşılmaktadır. Abdürrahim Efendi'nin kardeşi Ahmet Efendi de medresenin müderr-

(23) Karahafızlar Ailesi için ayrıca bkzn: Saima Yardımcı, "Karahafızlar", Konya'da Asırlık Bir Çınar", Konya 2011, s. 286-291.

Karahafızade Abdurrahim Efendi (1828-1897)'nin kabir taşı.

rislerindenir⁽²⁴⁾.

Çocukları ve damatları ile bu aileden üç mebus ve pek çok aydın insan yetiştirdi⁽²⁵⁾.

13 Şevval 1314 - 17 Mart 1897 yılında vefat eden Abdurrahim Efendi, Mevlâna Dergâhı haziresinde metfundur.

Kabir taşı kitabesi şöyledir:

*Konya Vilâyeti Müftü-i esbaki
Hacı Karahafız Efendi'nin mağdumu
Ülema-ı kiram ve fudelâ-i penamından olup*

(24) Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, 10/S/1312, Dosya No: 454, Gömlek No: 34048, Fon Kodu: BEO (Meşihat); 1314/1896- 1304/1888 Tarihli Konya Salnameleri; Caner Arabacı, a.g.e. s. 253.

(25) Karahafızlar Ailesi için ayrıca bkzn: Saime Yardımcı, "Karahafızlar", Konya'da Asırlık Bir Çınar", Konya 2011, s. 286-291; Hasan Yaşar, "Ulusan, Mehmet Halis (Karahafızade)", Konya Ansiklopedisi, C. 9, s. 18; Hasan Yaşar, "Ulusan, Mustafa (Karahafızade)", Konya Ansiklopedisi, C. 9, s. 18.

*Nice seneler talebe-i ulûm, neşr-i ulûm
Ve finûn ve icazet verdikten sonra
Yarullahu taâla merhum ve mağfûr
Hacı Abdurrahim Efendi'nin*

*Ruhu pür fütüahları için
Rızaullahü Teâle'-fatiha*

Sene: 13 Şevval 1314 (17 Mart 1897 M.)

Abdurrahim Efendi'nin de sanat eseri değerindeki kabir taşı ve mermer sandukası Mevlâna Müzesi bahçesinde dir.

KAYNAKLAR

- Caner Arabacı, "Nakiboğlu Medresesi", Konya Ansiklopedisi, C. 7, s. 55, 56.
- Caner Arabacı, Osmanlı Dönemi Konya Medreseleri, Konya 1998.
- Caner Arabacı, "Ziyaiye Medresesi", Konya Ansiklopedisi, C. 9, s. 191-193.
- Hasan Yaşar, "Ulusan, Mehmet Halis (Karahafızade)", Konya Ansiklopedisi, C. 9, s. 18.
- Hasan Yaşar, "Ulusan, Mustafa (Karahafızade)", Konya Ansiklopedisi, C. 9, s. 18.
- İbrahim Hakkı Konyalı, Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi, Konya 1964.
- Mahmut Sural, "50 Yıl Önceden Bu Yana Her Yönüyle Konya", Yeni Konya, 21 Temmuz 1975-13 Nisan 1976.
- Mehmet Ali Uz, "Abdülehad Mehmet Efendi" Konya Ansiklopedisi, Konya 2010, s. 18.
- Mehmet Ali Uz, "Bağlıcalıoğlu Hacı İbrahim Efendi", Konya Ansiklopedisi, C. 2, s. 18.
- Mehmet Ali Uz, Konya Alimleri ve Velileri, Meram Belediyesi Kültür Yayınları, Konya 2013.
- Mehmet İpşirli, "Minkarizade Yahya Efendi", İslam Ansiklopedisi, C. 30, s. 114.
- Mehmet Önder, "Kapu Camii", Konya dergisi, S. 131-132, s. 1.
- Mehmet Önder, Konya Maarifi Tarihi, Konya 1952.
- Mehmet Önder, Mevlâna Şehri Konya, Ankara 1971, s. 245.
- Muzaffer Erdoğan, Ma'rifir'nin Şiirleri, Konya Dergisi, 1946 Temmuz-Ağustos, S. 93-94, s. 6-11.
- Numan Hadimioğlu, Hadim ve Hadimliler, Ankara 1983, s. 122.
- Ömer Türker, "Nuh B. Mustafa", İslam Ansiklopedisi, C. 33, s. 230, 231.
- Saime Yardımcı, "Karahafızlar", Konya'da Asırlık Bir Çınar", Konya 2011, s. 286-291.
- Selçuk Es, Büyük Konya Ansiklopedisi, Anadolu'da Hamle, 24 Haziran 1968.
- Veli Sabri Uyar, "Konya Bilginleri", Konya Mecmuası, Konya 1948-1950, S. 118-140.
- Veli Sabri Uyar, Hattatlar Armağanı, Konya Mecmuası, S.116, s. 60.
- Yaşar Erdemir, "Nakiboğlu Camii", Konya Ansiklopedisi, C. 7, s. 53, 54.